

Észleljük a Holdat!

2006. május–2007. május során 7 észlelő 28 rajtot vagy digitális képet készített. Ez bizony nem sok, és ebben egy kicsit ludasnak érzik magukat a rovatvezetők is. Több aktivitást kell mutatnunk nekünk is. Gondolunk itt elsősorban az észlelések végzésében való példamutatásra, vagy a jól bevált módszerre: a szimultán észlelések hirdetésére. A Hold észlelése talán a legegyszerűbb feladat, de mint minden észlelési területen, itt is sokat kell gyakorolnunk, mire valóban szép eredményeket tudunk produkálni. Ez a vizuális és a digitális észlelésekre egyaránt érvényes. Biztosak vagyunk benne, hogy egészen más-hogyan állunk neki a rajzolásnak vagy a képrögzítésnek, ha tudjuk, mit is örökítünk meg. Szerencsére ma már könnyebben juthatunk Hold-térképekhez, mint egy-két évtizeddel ezelőtt, és a műszerezettség területén is óriási a fejlődés, ezért bátran kijelenthető, hogy technikai korlátok nem igazán akadályozzák a munkát. Még a legkisebb távcsövekkel is lehet szép észleléseket végezni. A Polaris Csillagvizsgáló nagy refraktorával óriási élmény észlelni a Holdat, és ha valaki erre vágyik, akkor nyugodtan vegye fel a kapcsolatot a rovatvezetőkkel.

A feldolgozott időszak észleléseinek felét Ladányi Tamás végezte a veszprémi Castor Csillagvizsgálóból, a 80/1200-as Zeiss-refraktorral és a 250/3550-es Cassegrain-reflektorral. Képei – amint azt tőle megszoktuk – nagyon szépek, és rengeteg részletet mutatnak. Tamás azon kevés számú digitális holdészlelők közé tartozik, akik jól ismerik a Hold felszínét, és komoly vizuális gyakorlatuk is van. Kárpáti Ádám és Görgei Zoltán a Polaris Csillagvizsgáló 200/2470-es refraktorával faggatta égi kísérőnket. Ők a hagyományos vizuális technikát alkalmazták, magyarán lerajzolták és leírták a megfigyelt alakzatokat. Szintén rajzos észlelésekkel jelentkezett Majzik Lionel, aki egy 100/1000-es refraktorral próbálta elcsípni

Észlelő	Észl.	Műszer
Görgei Zoltán (Budapest)	2	20 L
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	4	20 L
Ladányi Tamás (Veszprém)	14	25 C
Majzik Lionel (Tápióbecske)	4	10 L
Németh Zoltán (Nagyvenyim)	2	16 T
Rieth Anna (Budapest)	1	6 L
Solymossy Gábor (Budapest)	1	25 T

a Lansberg-kráter melletti dómot. Németh Zoltán az Eratosthenes-krátert és a Mons La Hire-t rajzolta és írta le. A La Hire-hegyről készült rajzát az ágasvári táborban készítette egy 160/1330-as Newton-reflektort használva. Rieth Anna szép rajzát a Gassendi-kráterről már leközzöltük a Meteor 2006/9-es számában.

Rima Flammarion

2007. 04. 25. 18:00 – 18:40 UT, Colongitudo: 11,12°, 200/2470 refraktor, S: 6, T: 3–4

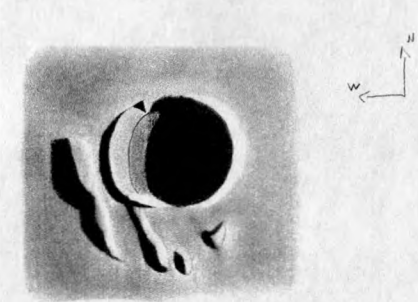
275x: A közepes nyugodtság ellenére nagyon szépen látszik a Flammarion-rianás. Jól látható a rianás alján húzódó koromfekete árnyék és a Nap által megvilágított rész is. A rianás szinte végig követhető, egészen a Mősting A- kráter hosszúságától a C jelű kráterig. Érdekes látvány, hogy a rianás útközben kisebb hegyeket és falmaradványokat is átszel. Legfeltűnőbb és egyben legszeleesebb a Flammarion-kráter alján húzódó szakasza. A rianás a C jelű kráter közvetlen közelében, attól kissé délre hirtelen véget ér. A C jelű krátertől északnyugatra egy dómszerű alakzat látható. (Görgei Zoltán)

Autolycus-kráter

2007. 3. 26. 18:20 – 18:50 UT, Colongitudo: 5,37°, 100/500 Newton-reflektor, S: 4, T: 3

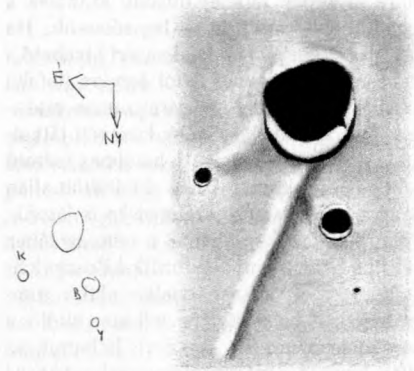
125x: Az Autolycus-kráter pereme belül több különböző intenzitású területre oszlik. A déli része egészen fényes, északon az

árnyékos területre benyúlik egy alig látható intenzitású terület. A kráter nyugati és déli oldalánál szabálytalan alakú hegyek látszanak. A kráter északi peremének belső részéről egy ék alakú árnyék vetül a kráter közepe felé. (Kárpáti Ádám)

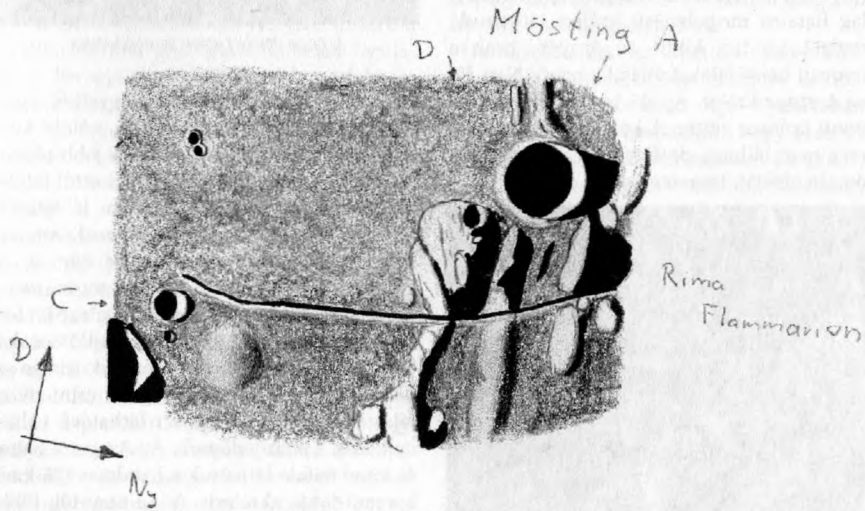

Az Autolycus-kráter (Kárpáti Ádám rajza)

köti össze a Maskelyne-krátert. Az Y jelű kráter még éppen látható. (Kárpáti Ádám)

A Maskelyne-kráter (Kárpáti Ádám rajza)

A Rima Flammarion és vidéke (Görgei Zoltán rajza)

Maskelyne-kráter

2007. 02. 22. 19:30 – 19:55 UT, Colongitudo: 336,23°, 200/2470 refraktor, S: 5, T: 3

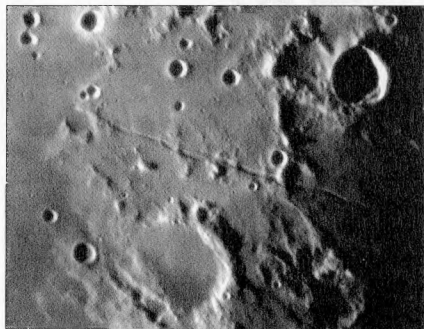
206x: A Maskelyne szabálytalan alakú kráter. A kráter keleti peremén egy kis terület világosabb, mint a perem többi része. A nyugati és az északi szélektől egy-egy gerinc indul ki. Az északi gerinc, a K jelű kráterrel

Rima Ariadaeus és Rima Sosigenes

Ladányi Tamás felvétele, 25 C, 2007.03. 25. 18:07 UT, Colongitudo: 352,82°

Ezen a szép felvételen fantasztikus részletek láthatók. A képet szinte kettévágó, 220 km hosszú Ariadaeus-rianást teljes hosszában láthatjuk. Az Ariadaeus-rianás már kis távcsövekkel is könnyen észlelhető, nem

úgy, mint a kép bal szélén látható Sosigenes-rianás. Ez a rianás pontosan kettévágja a Sosigenes A-krátert. A rianásnak a krátertől délre (a képen felfelé) húzódó szakasza a legfeltűnőbb, mert itt a legszélesebb. Ha egy kissé nehezebben is, de azért kivehető a rianásnak a Sosigenes A-tól északra (lefelé) húzódó két, egymással párhuzamos szakasza is. A kép alsó szélének közepén láthatjuk a nagyrészt lepusztult, hatalmas méretű Julius Caesar-krátert. Lávával feltöltött alján néhány nagyon apró kráterecske is látszik. Tőle jobbra, a kép aljának a jobb széléhez közel, a hajnali fényben fürdik a Boscovich-kráter. Ennek a szabálytalan alakú romkráternek a belsejét még teljesen kitölti a koromfekete árnyék, így nem láthatjuk az alján húzódó rianást. A Boscovich-rianás jó 8–10 cm-es távcsövekkel már megpillantható. A kép jobb felső csücskében egy viszonylag fiatalos megjelenésű krátert láthatunk, melyet szintén kitölt az árnyék, csak a nyugati belső falakat világítja meg a Nap. Ez az Agrippa-kráter, egy 46 km átmérőjű, központi csúcsos kráter. A központi csúcs most még nem látható, de figyeljük meg a kráter ötszög alakját, teraszos falait!

A Rimae Aridaeus (Ladányi Tamás felvétele)

Arago-dómkok és a Sosigenes-rianás

Ladányi Tamás felvétele, 25 C, 2006. 10. 12, 2:16 UT, Colongitudo: 148,96°

Ezt a rendkívül szép felvételt fogyó holdfázisnál készítette Tamás. A kép közepén láthatjuk a 26 km átmérőjű, már nagyrészt árnyékkal fedett aljzatú Arago-krátert. Az

Az Arago-dómkok Ladányi Tamás felvételén

Aragótól jobbra és lefelé, nagyjából egy-egy kráterátmérőnyire található a Hold két, talán legtöbbet észlelt dómja. A jobb oldali (a valóságban nyugati) a β , a krátertől lefelé (északra) lévő pedig az α jelű dóm. Jól látszik a dómok összetett szerkezete és kissé szabálytalan alakja. Az α dóm és a kép alsó széle közepén fekvő közepes nagyságú, lávával feltöltött aljú Maclear-kráter között félúton, még további négy dómocskát találhatók. A felvétel készítésének idején a napfény még túl magas szögben érintette a tájat ahhoz, hogy könnyen láthatóvá váljanak ezek a piciny dómok. Az Aragótól balra és kissé felfelé láthatjuk a hatalmas (75 km) Lamont-fantomkrátert. A Lamont-tól több hosszú lávagerinc indul ki. A kép jobb oldalán, kissé lefelé látható az előző képről már ismerős Sosigenes-rianás. Itt most ellentétes megvilágításban szemlélhetjük. A Sosigenes A-krátertől lefelé (északra) húzódó szakasznak három ágát figyelhetjük meg. A felfelé (délre) húzódó szakasz most teljes hosszában, a Ritter és a Sabine-kráterek magasságáig követhető.

Görgei Zoltán